

1 000 ukrainska ingenjörer
stärker svensk arbetsmarknad

Sveriges
Ingenjörer

1 000 ukrainska ingenjörer stärker svensk arbetsmarknad

Sammanfattning och slutsatser

Det krig som pågår i Ukraina sedan den 24 februari har medfört att det svenska samhället tar emot ett ökat antal människor på flykt. Enligt Migrationsverket hade över 34 000 ukrainska medborgare ansökt om skydd till och med slutet av april 2022. Om utvecklingen följer Migrationsverkets scenarier kommer totalt mellan 50 000 och 200 000 personer ha sökt skydd i Sverige till och med december 2022.

Bland de som söker sig till Sverige finns ingenjörer. En kartläggning utifrån bred yrkesgruppsstatistik visar att det kan röra sig om 500–2 000 personer under 2022.

Det potentiella tillskottet av ingenjörer från Ukraina utgör cirka 8–31 procent av årligen examinerade ingenjörer från svenska lärosäten. Det är ett välkommet tillskott i ett läge där efterfrågan på ingenjörer är på en historiskt hög nivå. SCB:s arbetskraftsbarometer visar att 5 av de 10 utbildningsgrupper som flest arbetsgivare uppger att de behöver öka antalet anställda av är ingenjörsinriktningar. Dessutom har Sveriges Ingenjörers medlemmar den lägsta arbetslösheten på tio år, 1,0 procent.

Det finns dessutom en avgörande skillnad mellan de ingenjörer som nu kommer från Ukraina jämfört med de nyutexaminerade. Den stora majoriteten av de ukrainska ingenjörerna har yrkeserfarenhet och det är just erfarna ingenjörer som efterfrågas på arbetsmarknaden.

Det svenska politiska systemet, myndigheter och det civila samhället gör nu en angelägen humanitär insats. Men vi behöver också säkra att nyanlända ingenjörer når den svenska arbetsmarknaden. Förutsättningarna för att omgående gå från flyktingstatus till yrkesverksam ingenjör är goda.

Alla arbetsgivare bör förstå hur enkelt det är att anställa ingenjörer på flykt. Målsättningen bör vara att ingenjörer senast första dagen de är i Sverige erbjuds rätt jobb. Helst bör detta ske redan innan de anländer till Sverige.

Det företag som söker ingenjörer som fortfarande befinner sig i Ukraina, men även i andra länder utanför EU/EES, kan snabba på tillståndsprocessen genom att själva vara certifierade eller anlita ett certifierat företag. Sveriges Ingenjörer anser att max 10 dagar ska gälla för certifiering av arbetstillstånd för alla ansökningar till företag som har ett svenskt kollektivavtal.

Författare:

Olle Dahlberg och
Magnus Skagerfält,
utredare och
opinionsbildare,
Sveriges Ingenjörer.

Sveriges Ingenjörer anser därtill att anställningar inte bör subventioneras. Risken är att det drar ut på tiden om företagen ska vänta på klartecken för ett sådant bidrag. Det sista de nyanlända ingenjörerna behöver är att statliga myndigheter först ska fånga upp kompetensen för att efter ett antal tidskrävande åtgärder försöka förmedla ut dem till arbetsmarknaden.

Hur många ukrainska ingenjörer eller motsvarande kommer till Sverige?

För att göra en bedömning av antalet ingenjörer som kan komma att söka sig till Sverige under det pågående kriget, behöver flera antaganden göras. Samtliga är underkastade större eller mindre osäkerheter.

Antal ingenjörer eller motsvarande i förvärvsarbete

I ett första steg har vi sökt statistik över den ukrainska befolkningens utbildningsnivå. Såvitt vi har kunnat finna, är den mest relevanta och senast tillgängliga statistiken den som kan hämtas ned direkt från webbplatsen för Ukrainas statliga statistiktjänst.¹

I arbetskraftsstatistiken för 2019 redovisas andelen yrkesverksamma i åldrarna 15–70 år totalt och för ett trettiotal yrkesgrupper. De i detta sammanhang aktuella grupperna redovisas i tabellen nedan fördelade per kön och som andel av de förvärvsarbetande totalt.

	Totalt	K	M	Andel K
Befolkningen totalt, 15 år och äldre	35503	19051	16452	54% *
Förvärvsarbetande, åldrarna 15–70 år, tusental	16 578	7 923	8 655	48%
<i>därav</i>				
physical, mathematical, and engineering science professionals	706	143	563	20%
technical experts in the field of applied science and technology	471	110	361	23%
<i>Summa</i>	1 177	254	924	22%
Andel av de förvärvsarbetande, 15–70	7%	3%	11%	
Andel av befolkningen 15 år och äldre	3%	1%	6%	

* Andelen kvinnor gäller befolkningen totalt.

Eftersom det rör sig om bred yrkesgruppsstatistik kan inget sägas om utbildningens nivå eller närmare inriktning. En total andel av 7 procent av de förvärvsarbetande förefaller dock inte orimlig, liksom fördelningen mellan könen.

Andelen är sannolikt högre bland yngre, för såväl kvinnor som män. Samtidigt är många tvungna att stanna med anledning av det pågående kriget (framför allt män 18–60 år) eller väljer att stanna eftersom de kan bidra med viktiga kompetenser i rådande situation (kvinnor, kanske i första hand utan barn eller andra personer i beroendeställning).

Enligt vissa uppgifter är antalet examinerade varje år högt, vilket skulle kunna betyda att andelen av de förvärvsarbetande redan tre år efter att statistiken togs fram har ökat avsevärt. Så skriver den statliga organisationen UkraineInvest på sin hemsida:²

¹ <http://www.ukrstat.gov.ua/> State Statistics Service of Ukraine, 2020. Statistiken omfattar inte Krimhalvön eller de 2014 ockuperade delarna av Donetsk och Luhansk.

² <https://ukraineinvest.gov.ua/invest-in-ukraine-now/key-advantages/educated-workforce/>

“The country’s engineering prowess has become the key driver for the rapidly developing Ukrainian IT industry. With over 130,000 engineering graduates annually, Ukraine is home to the largest IT engineering force in Central and Eastern Europe.”

Å andra sidan förefaller det tveksamt om basen är riktigt så stor som den ovan citerade statistiken indikerar. I en artikel från 2018 skrev BBC:

“Perhaps most important is the sheer number of people working in the sector. There are now 100,000 to 150,000 engineers, and around 300,000 others, working in Ukraine’s IT services sector.”

Det holländska företaget Daxx/Grid Dynamics, vars verksamhet av allt att döma handlar om rekrytering eller outsourcing av IT-verksamhet, skrev så sent som i oktober 2021:

“The software development industry in Ukraine has reached the mark of over 200,000 tech specialists, with about 85% of them working in software development companies.”

De två eller tre år som skiljer uppgifterna åt förefaller inte ha tillfört arbetskraften i närheten av så många som 2 (eller 3) gånger 130 000. Ett skäl kan vara att inte samma distinktion görs mellan ingenjörutbildning och ren datautbildning. Oavsett vilket finns skäl att tolka uppgifterna med försiktighet.

Antal ukrainska flyktingar till Sverige

Om vi utgår från tabellen ovan, återstår frågan: Hur många flyktingar kan komma att söka sig till Sverige, och hur är gruppen sammansatt? Som nämnts ovan får vapenföra män i åldrarna 18–60 inte lämna landet.

Enligt Migrationsverket hade över 34 000 personer ansökt om skydd till och med slutet av april 2022.³ Om utvecklingen följer Migrationsverkets scenario kommer totalt mellan 50 000 och 200 000 personer ha sökt skydd i Sverige fram till årsskiftet.⁴

Med följande enkla antaganden kan en uppskattning göras av det antal ingenjörer eller motsvarande som kommer till Sverige från Ukraina:

- Hälften av flyktingarna är barn.
- De vuxna antas svara mot ett genomsnitt av befolkningen 15 år och äldre och bedömningen utgår därför från andelen förvärsarbetande av de aktuella yrkesgrupperna i den delen av befolkningen.
- Andelen kvinnor antas utgöra 80 procent⁵.

Med tillämpning av de andelar per kön som framgår av tabellen, skulle antalet ingenjörer eller motsvarande uppgå till ca 500–2 000.

³ <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Sokande-fran-Ukraina.html>

Uppdateras varje vardag.

⁴ Migrationsverket presenterade den 27 april en prognos med tre scenarier fram till och med årsskiftet: 50 000, 80 000 (huvudprognos) och 200 000 personer. <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Pressrum/Nyhetsarkiv/Nyhetsarkiv-2022/2022-04-27-Uppdaterat-huvudscenario-80-000-skyddssokande-fran-Ukraina-till-Sverige-i-ar.html>

⁵ Enligt en uppgift i DN 22 mars, var nära 90 procent av de som registrerat sig i Sverige kvinnor och barn, och hälften var i arbetsför ålder. <https://etidning.dn.se/p/dagens-nyheter/2022-03-22/a/ljust-jobblage-for-ukrainare/2357/512847/27100987>

Antalet flyktingar är den mest uppenbara osäkerheten, men det gäller även andel vuxna, åldersfördelningen inom gruppen vuxna, andel kvinnor och män, liksom vilken av de arbetsföra som kan ta ett arbete (oförhindrade av t ex familjeförpliktelser).

Om kriget blir utdraget, kan sammansättningen av flyktingarna successivt förändras (i riktning mot den för hela befolkningen). Vistelsens varaktighet har även betydelse för hur och i vilken utsträckning de skyddsökande kan bidra med sin kompetens. Företagen har en mer begränsad nytta av att introducera och anställa personer om tiden i anställning blir kort, även om det självfallet även finns företag som är villiga att göra en insats av ideella skäl.

Vissa grupper torde dock ha väsentligt större förutsättningar att snabbt komma in på den svenska arbetsmarknaden. Under rubriken "Kriget i Ukraina kostar it-bolagen miljarder" rapporterade ekonomiekot 23 mars:

"Kriget i Ukraina ställer till stora problem i den svenska IT-branschen. Drygt 2000 ukrainare är anställda direkt i svenska företag. Fem gånger så många jobbar dessutom som konsulter. En hel del försöker jobba vidare trots kriget. Bolagen vill helst behålla sina anställda på plats, det är bäst även för Ukraina, resonerar bolagen."

Om de anställda (eller anlitate) inom IT skulle komma till Sverige, borde det rimligen möta långt färre hinder att låta dem fortsätta sitt arbete här, i de företag för vilka de redan var verksamma i Ukraina.

Vad betyder nyanlända ukrainska ingenjörer för svenska företag?

Bland dem som söker sig till Sverige på grund av kriget i Ukraina kommer det, om det inte sker någon förändring i kriget till och med årsskiftet 2022, finnas i storleksordningen 500–2 000 ingenjörer.

Årligen utexamineras cirka 6–7 000 civil- och högskoleingenjörer från svenska lärosäten. Det potentiella tillskottet från Ukraina utgör därmed cirka 8–31 procent av årligen examinerade ingenjörer. Det är ett välkommet tillskott i ett läge där efterfrågan på ingenjörer är på en historiskt hög nivå. Dessutom finns det en avgörande skillnad mellan de ingenjörer som nu kommer från Ukraina jämfört med de nytexaminerade. Den stora majoriteten av de ukrainska ingenjörerna har yrkeserfarenhet och det är just erfarna ingenjörer som efterfrågas på arbetsmarknaden. Inom vissa inriktningar el, elektroteknik och datateknik är det över 80 procent av arbetsgivarna som ser en brist på individer med erfarenhet.⁶

Vad ska det rekryterande företaget tänka på?

- Arbetsgivare kan erbjuda ingenjörer arbete när de söker sig till den svenska arbetsmarknaden, och de kan göra det redan innan ingenjören anländer Sverige.⁷
- Arbetsgivare som söker ingenjörer som fortfarande befinner sig i Ukraina, men även i andra länder utanför EU/EES, kan snabba på till-

⁶ Givet att svenska arbetsgivare ser ett ökat anställningsbehov av yrkeserfarna inom teknik bör ingenjörer på flykt så fort som möjligt erbjudas rätt arbete. https://www.scb.se/contentassets/2523aa42021a40e38675e630a327b706/uf0505_2021a01_am78br2201.pdf

⁷ Huvudregeln är att ingenjörer från tredje land ska ansöka om uppehålls- och arbetstillstånd från tredje land.

ståndsprocessen genom att själva vara certifierade eller anlita ett certifierat företag.⁸ Under denna flyktingkris revideras handläggningstiden och är för närvarande något längre. Sveriges Ingenjörer anser att max 10 dagar ska gälla för certifiering av arbetstillstånd för alla ansökningar till företag som har ett svenskt kollektivavtal.

- Teknikföretagens eller Almegas medlemsföretag kan anlita respektive arbetsgivareorganisation för garanterat snabbt beslut av Migrationsverket.
- Ingenjörer som är på flykt och som exempelvis söker asyl har rätt att arbeta under den vistelsetid som anges i av Migrationsverket utfärdade handlingar.⁹
- Arbetsgivare som anställer en ingenjör från tredje land kan enkelt förvissa sig om att ingenjören är här legalt genom att kontrollera de handlingar Migrationsverket har utfärdat.¹⁰
- Tvärtemot Företagarna (DN Debatt 25/3)¹¹ anser vi att anställningar inte bör subventioneras. Risken är att ett sådant förfarande drar ut på tiden, även för andra yrkesgrupper, om företagen ska vänta på klartecken för detta bidrag. Risken för att konkurrensen snedvrids är också överhängande.
- Det sista de nyanlända ingenjörerna behöver är att statens myndigheter först ska fånga upp kompetensen och sedan efter ett antal tidskrävande åtgärder försöka förmedla ut dem till arbetsmarknaden. Det främjar inte långsiktiga och stabila lösningar.

Vad gör det rekryterande företaget vid osäkerhet på ingenjörens kompetens?

Universitets- och högskolerådet erbjuder företag kvalificerat stöd för bedömning av utländska akademikers kompetens. Tjänsten är delad i två. Den digitala bedömningstjänsten erbjuder arbetsgivaren ett mycket snabbt svar på vad en utländsk utbildning motsvarar i Sverige.¹² Företagen kan även kontakta Universitets- och högskolerådet direkt, för att redan i rekryteringsprocessen få information om den utländska utbildningen.

Hur kan företag stödja ingenjörens karriärväg i Sverige?

De företag som inte har ett direkt rekryteringsbehov kan ge värdefullt stöd till nyanlända ingenjörer. Det kan ske genom att anordna praktik eller starta yrkesinriktade mentorprogram.

För nyanlända ingenjörer kan yrkesinriktade **mentorprogram**, där ingenjörer möter ingenjörer, ge det nätverk i det svenska yrkeslivet som den nyanlända ingenjören saknar.¹³

⁸ Migrationsverkets garanterade handläggningstid, högst 10 dagar, revideras under denna flyktingkris, handläggningstiden är just nu något längre för ett certifierat företag. <https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Arbetsgivare/Anstalla-fran-lander-utanfor-EU/Bli-en-certifierad-aktor.html>

⁹ De som nu omfattas av massflyktningsdirektivet har rätt att arbeta under den vistelsetid som anges i handlingen som utfärdas av Migrationsverket.

¹⁰ Det kan exempelvis vara: uppehållstillståndskort, kopia av ett beslut från Migrationsverket om uppehålls- och arbetstillstånd eller LMA-kort.

¹¹ <https://www.dn.se/debatt/tio-satt-att-ge-flyktingar-fran-ukraina-en-bra-start/>

¹² <https://www.uhr.se/bedomning-av-utlandsk-utbildning/>

¹³ Sveriges Ingenjörer har i en nyligen publicerad utvärdering visat att Ingenjörsmmentor leder till arbete. Ingenjörsmmentor är ett samarbete mellan Sveriges Ingenjörer, Stockholms stad, Järfälla kommun, Länsstyrelsen och KTH.

Det finns möjlighet för arbetsgivarorganisationer och medlemsföretag att söka statliga medel för att starta yrkesinriktade mentorprogram. Arbetsgivarorganisationer kan här med fördel söka samarbete med yrkesinriktad SFI-utbildning och högskolor.

Det finns inga migrationsrättsliga hinder för ingenjörer som omfattas av massflyktingsdirektivet att under tillståndstiden praktisera på ett företag.¹⁴ En **praktikplats** blir dock troligen först aktuell när Arbetsförmedlingens åtgärder kan sättas in.

I det skedet förordar Sveriges Ingenjörer av flera skäl att företag ansluter sig till programmet Jobbsprånget för att anordna en praktikplats. Praktik via Jobbsprånget borgar för en etablerad kvalitet. Det säkrar även försäkrings-skyddet, samtidigt som ersättning till praktikanten är ordnad. Inom Jobbsprångets praktik finns också möjlighet att genomföra en formell bedömning av yrkeskunskaperna.¹⁵

Sveriges Ingenjörers ställningstagande

Redan 2001 uttalade Sveriges Ingenjörer att förbundet vill underlätta ingenjörrens rörlighet över gränserna oavsett nationalitet och konjunkturläge.

Ingenjörer på flykt behöver få en klar signal om att det svenska arbetslivet är redo att ta emot dem. När nu ingenjörskompetens tillförs svensk arbetsmarknad är det avgörande att den tas tillvara utan fördröjning.

Vi anser:

- Ingenjörer på flykt ska så fort som möjligt erbjudas rätt arbete, helst redan innan de anländer till Sverige.
- Alla arbetsgivare bör förstå hur enkelt det är att anställa ingenjörer på flykt. Vid osäkerhet finns en digital bedömningstjänst på vad en utländsk utbildning motsvarar i Sverige.
- Arbetsgivare som söker ingenjörer som fortfarande befinner sig i Ukraina, men även i andra länder utanför EU/EES, kan snabba på tillståndsprocessen genom att själva vara certifierade eller anlita ett certifierat företag.
- Sveriges Ingenjörer anser att max 10 dagar ska gälla för certifiering av arbetstillstånd för alla ansökningar till företag som har ett svenskt kollektivavtal.
- Anställningar bör inte subventioneras. Risken är att det drar ut på tiden om företagen ska vänta på klartecken för ett sådant bidrag liksom att konkurrensen snedvrids.

¹⁴ Ingenjör som omfattas av massflyktingsdirektivet har sitt tillstånd med stöd av 21 kap utlänningslagen.

¹⁵ <https://arbetsformedlingen.se/for-arbetsgivare/anstallningsstod/praktik-och-arbetstraning/arbetspraktik>

Box 1419, 111 84 Stockholm • Besök: Oxtorgsgatan 9-11
08-613 80 00 • info@sverigesingenjorer.se
sverigesingenjorer.se

